

Skogsägarskolan LÄR DIG MER OM SLUTAVVERKNING

DELÄGARE

DELÄGARE

Hur gör man när det är dags att **SLUTAVVERKA?**

Slutavverkning är den åtgärd i skogsbruket som ger skogsägaren störst intäkter. De beslut som fattas om när, hur och av vem en slutavverkning ska göras har stor inverkan på skogsägarens ekonomi. Samtidigt som man avvecklar det gamla beståndet bestämmer man dessutom förutsättningarna för den nya generation plantor som med god skötsel ska växa till nya träd.

Text: Anna Beronius Foto: Tobbe Nilsson

Det är vid slutavverkningen man får se resultatet av olika skötselåtgärder man gjort tidigare. Samtidigt som man avvecklar det gamla beståndet bestämmer man dessutom förutsättningarna för den nya generation plantor som med god skötsel ska växa till nya träd. Titta i din skogsbruksplan, den hjälper dig att besluta i vilken ordning du ska avverka dina bestånd. När du valt vilket bestånd som ska avverkas är det dags att fundera över hur det nya beståndet ska etableras. Man kan välja att vid avverkningen lämna fröträd och föryngra med beståndsför från träd som vuxit på platsen tidigare. Vanligare idag är dock att man markbereder och därefter planterar med förädlade plantor. Är du delägare i Älvdalens och Särna-Idre Besparingskogar får du bidrag för bland annat markberedning, plantor och plantering.

Rätt försäljningsform och köpare

När du valt bestånd att avverka och hur du vill att föryngringen ska ske är det dags att hitta rätt försäljningsform och köpare. Ta gärna in flera anbud. Det kan skilja en hel del mellan olika köpare. Ju tydligare och mer specifik du är när du lämnar ut din anbudsfrågan, desto lättare blir det för dig att jämföra anbuden. Å andra sidan kan fler krav och villkor minska betalningsviljan hos en tilltänkt spekulant,

så det kan ju vara en avvägning. Köparen kan vara en skogsägarförening, ett skogs-företag eller ett sågverk. Ta med alla dina önskemål vid kontraktskrivning så det inte blir några missförstånd.

Fråga efter specialsortiment

Normalt när man avverkar delar man in virket i brännved, massaved, klentimmer och sågtimmer. De olika sortimenten kan sedan delas in i olika kvaliteter som har olika pris i prislistan. Ibland kan det löna sig att också syna ut specialsortiment. Det kan t ex vara stamblock, knivfura, olika sorters stolp och kubb. Fråga din virkesköpare om det kan vara aktuellt med något specialsortiment i din skog.

Virkeslikvid

Beroende på hur din ekonomi ser ut i övrigt behöver du också fundera på hur du ska hantera din virkeslikvid. Även vem som köper ditt virke kan spela roll för hur du väljer att betalning ska ske. Har du haft mer utgifter än inkomster för ditt skogsägande under en period kanske du har samlat på dig ett stort underskott. De pengarna kan du ta ut från skogen utan beskattning. Om virkeslikviden blir större än så behöver du fundera på hur den ska hanteras för att inte onödigt mycket ska försvinna i skatt.

NÅGRA LAGAR ATT FÖRHÅLLA SIG TILL VID SLUTAVVERKNING

- Föryngringsavverkning om minst 0,5 hektar ska anmälas till Skogsstyrelsen senast sex veckor i förväg. Föryngringsavverkning omfattar all avverkning utom gallring och röjning.
- Föryngringsavverkning får inte göras innan skogen nått en viss ålder. För barrdominerade bestånd varierar åldern beroende på produktionsförmågan. För exempelvis T17, som är en vanlig bonitet i norra Dalarna är lägsta slutavverkningsålder 75 år.
- På brukningsenheter (alla dina fastigheter inom samma kommun) större än 50 hektar måste den skog som kan föryngringsavverkas ransoneras. På brukningsenheter med upp till 100 hektar får arealen kalmare och skog yngre än 20 år vara högst 50 hektar. På brukningsenheter större än 100 hektar får högst hälften av skogsmarken utgöras av kalmare och skog som är yngre än 20 år. För brukningsenheter större än 1 000 hektar gäller ytterligare regler.
- Har du mark som klassats som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen råder samrådspflicht vid skogsbruksåtgärder. Inget avverkningsförbud finns för sådan mark, däremot kan det vara svårt hitta en köpare av virke från nyckelbiotoper.

BETALNINGSPLAN

Man kan göra upp om betalningsplan. Då delar man upp utbetalningen av virkeslikviden över minst två kalenderår. Man bestämmer redan från början när utbetalningar ska ske, och i denna betalningsplan ändrar man inte. Fördelar är att du bara tar upp den faktiskt utbetalade summan till beskattning och kan planera din inkomst. Nackdelar är att du låser fast pengar eftersom du enligt skatteregler inte får ändra i en uppgjord betalningsplan. En annan nackdel är att om bolaget som köpt ditt virke kommer på obestånd riskerar du att förlora pengar.

Skogskonto är ett skatteplaneringsverktyg för skogägare. Tanken är att med hjälp av skogskontot utjämna skogsinkomsterna över tid. Om en avverkning ger ett stort överskott ett år kan man sätta in en del av överskottet på skogskonto och undanta dem från beskattning det året. Pengarna får stå på kontot i upp till 10 år och tanken är att man successivt tar fram pengar till beskattning under 10 år och på det viset minskar den totala skatten på virkeslikviden. Insättning på skogskonto ska göras efter att du gjort klart deklarationen, först då vet du hur stort belopp som ska sättas in där.

Räntefördelning är ett bra verktyg för att skatta fram pengar från skogen för att använda privat. Genom att kapitalbeskatta inkomster via räntefördelning får du den lägsta möjliga beskattningen för pengar som ska plockas ut ur verksamheten. Vill du istället investera pengarna i näringsverksamheten finns periodiseringsfond och expansionsfond. Då skjuter du visserligen en latent skatteskuld framför dig men det är inget problem om du har planerade kostnader framåt.

Prata med din skatterådgivare i god tid så att du vet hur du ska hantera pengarna för din avverkning.

Obs!

Regeringen har tillsatt en Skatteförenklingssutredning som bland annat föreslagit att skatteplaneringsverktygen skogskonto, periodiseringsfond och expansionsfond ska tas bort och ersättas av en företagsfond. Förslaget har mött mycket kritik, och i dagsläget är det svårt att bedöma om förslaget kommer att gå igenom, även tidpunkten är osäker. Enligt förslaget skulle ändringarna träda i kraft redan 1 januari 2016, men bedömare tror nu att förändringar tidigast kan börja gälla från 1 januari 2017. Säkra uppgifter om både tidpunkt och omfattning av förändringarna saknas i dagsläget, det enda som är säkert är att en utredning pågår.

LEVERANSFORMER

Varje affär och avtal är unikt, och vad man slutligen kommer överens om är en förhandlingsfråga, men man brukar ändå prata om fyra grundformer för leverans och betalning vid virkesaffärer.

Rotpost, där man i förväg mätt varje träd i beståndet och utifrån en stamlista kommer överens om en klumpsumma, ofta genom ett anbudsförfarande. Betalning görs upp direkt och köparen får en period på sig att avverka, oftast mellan 2-5 år.

Avverkningsuppdrag. Skogsägaren får betalt för det avverkade virket utifrån en prislista där priset för olika stockar kan variera beroende på diameter, längd och kvalitet. Varje stock mäts in och kvalitetsklassas vid industrin av en oberoende virkesmättningsförening. Betalningen beräknas utifrån mätkvittot från inmätningen. Innan utbetalning drar köparen av en överenskommen avverkningskostnad per kubikmeter. Detta är nog den vanligaste avtalsformen.

Leveransrotköp. Man kommer överens om ett nettopris per avverkad kubikmeter, antingen per sortiment (massaved, klintimmer, sågtimmer osv), eller som ett totalt snittpris per m³fub. Avverkad volym summeras utifrån mätkvittot från inmätning vid industrin.

Leveransvirke. Skogsägaren har avverkat själv, eller anlitat någon annan. Virket mäts in vid industrin och betalas oftast enligt en prislista med olika pris beroende på kvalitet och dimension för varje enskild stock.

I Sverige har vi en välutvecklad infrastruktur med inmätning vid industrin, och det är det dominerande sättet att volymbestämma virket. Dock har det börjat förekomma att avverkningsrapporter från skördardatorn används även vid betalning av virket. Det ger snabbare betalning till skogsägaren, som dessutom kan vara säkert på att få betalt för varje stock som avverkats. Risken med att virke försvinner från stubbe till inmätning flyttas från skogsägaren till den som köpt virket. Om det snöat mycket händer det att virke glöms kvar på hygget, och ibland kommer virke på avvägar någonstans mellan avlägg och inmätning.

HANDELSMÅTT

När man handlar med virke pratar man om volymer, oftast kubikmeter. Men det finns flera olika kubikmetrar, och det är olika mycket ved i olika kubikmetrar. Det är olika mycket luft i kubikmetrarna och ibland är det också bark i dem. Volymen på en trädstam kan mätas på flera sätt, här är några av de vanligaste.

- När trädet står upp brukar man mäta och prata om skogskubikmeter, som skrivs m³sk. Det är volymen av trädets hela stam, inklusive bark och topp, ovanför ett tänkt stubbskär. Grenar, stubbe eller rötter ingår inte. Så fort trädet är fällt slutar man prata om m³sk.
- Om stocken är timmer som ska sågas till plank och brädor, pratar man oftast om kubikmeter toppmått, m³to. Den beräknas som en cylinder med samma diameter som stockens toppdiameter under bark och stockens längd. Eftersom alla stockar är mer eller mindre koniska, dvs smalare i toppen än i roten blir det en hel del ved som inte räknas med då.
- Ska stocken användas till massaved pratar man om fastkubikmeter under bark, m³fub, som är volymen av all ved i stocken men utan bark. M³fub används ibland även till sågtimmer. 1 m³sk motsvarar cirka 0,82 m³fub.
- Ibland pratar man också om fast kubikmeter på bark, m³fpb, ofta är det bränsleved som mäts i m³fpb. 1 m³sk motsvarar cirka 0,95 m³fpb.
- Kubikmeter travat mått, m³t, används för travat obearbetat virke, tex i en välta. Man multiplicerar travens längd gånger bredd gånger höjd. Då ingår även all luft som finns mellan stockarna. 1 m³tpb motsvarar cirka 0,64 m³fpb.
- Kubikmeter stjälp mått, m³s används oftast om flis eller spån som kan ligga i en hög. Hur mycket flis eller spån som faktiskt ingår kan variera ganska mycket beroende på materialets struktur och hur hårt packat det är. 1 m³s motsvarar cirka 0,36 m³fub. Även sågad, kliven ved kan mätas i m³s. Då är det lätt att tänka sig att ju större vedträn, desto mer luft i en kubikmeter.

Tips!

- Bestäm dig för hur du vill sälja ditt virke, och hur du vill att föryrgringen ska ske.
- Skriv ned vad som är viktigt för dig, om det är någon del av skiftet som ska sparas, om avverkningstidpunkten ska planeras utifrån något särskilt. Hur lång tid köparna har på sig att genomföra avverkningen. Vilken leveransform du föredrar.
- Ta fram ordentliga kartor, och se till att hänsynskrävande biotoper är utmärkta. Det kan vara höga naturvärden eller kulturlämningar av något slag.
- Har du tänkt dig sälja en rotpost behöver du utföra en stämpling, tex Skogsstyrelsen, kan utföra den.
- Kontakta flera virkesköpare och be om offerter på avverkningen. Minst tre kan vara rimligt.
- När du fått offerter är det dags att jämföra priser och villkor och välja en. Kom ihåg att avtalsförslaget du fått är just ett förslag, och att det är skrivet för att i första hand skydda köparen. Du som säljare har alla möjligheter att föreslå andra villkor, men de krav och villkor du ställer upp kan också påverka kostnader och intäkter för din avverkning. Se också till att allt ni kommer överens om skrivs in i kontraktet eller åtminstone dokumenteras ordentligt så att du i efterhand slipper en konflikt där ord står mot ord.
- Tänk på att köparen ofta vill ha några år på sig att utföra avverkningen, och beroende på markförhållanden på platsen kan det vara klokt att låta köparen planera avverkningen för att minska risken för körskador.

Tips!

På www.kunskapdirekt.se finns mycket information om hur du prioriterar och väljer i vilken ordning dina bestånd bör avverkas. Där finns också avsnitt som handlar om skoglig kapitalavkastning och hur den påverkas av olika faktorer, och ett verktyg för att beräkna värdetillväxt och förräntning för dina egna bestånd. Verktyget kan också användas för att göra delberäkningar, t.ex. av tillväxt, avverkningskostnad eller rotnetton.